

Conte número 19. Pseudònim: Nonell de la neu

Jàmm rek a la Terra Alta

En Tomàs no havia tornat al poble des de feia vint anys, i ara tot li semblava més petit: les cases, la plaça, fins i tot la muntanya que de nen li havia semblat inaccessible. L'únic que havia crescut era el silenci. On abans hi havia remor de criatures jugant i converses a la fresca, ara només se sentia el vent colant-se per les finestres tapiades. Havia vingut per vendre la casa dels pares, però quan va empènyer la porta que va grinyolar com si es queixés de la seva absència, va veure que algú hi havia estat vivint.

—Hola! Hi ha algú? —va cridar, inquiet.

—Tranquil, home! Soc lo Seydou Ndiaye, amic de ton pare Joan —va respondre un home senegalès, amb un accent català nord-occidental que en Tomàs havia mig perdut al viure molts anys a Barcelona. En Tomàs, esmaperdut, intentava lligar caps; el seu pare li havia parlat d'un home que li cuidava l'horta però no que aquest habités la casa.

—Ton pare em va dir que viure ací quan se va posar malalt; jo l'ajudava i també cuido los corders de la Pilar, la veïna. —En Seydou va convidar a entrar en Tomàs a la seva pròpia casa. Li serví bissap (te d'hibisc) i mbourake (pa barrejat amb pasta de cacauet i sucre). Va encetar la conversa.

—No trobes que lo millor de la vida són eixos moments? Poder xalar un “rato” entre naltros! Ací m'he sentit molt sol, sas'?

—En Tomàs, va respondre amb timidesa:

—D'aquests moments, els danesos en diuen Hygge i Murakami, al Japó, en va dir Shôkakkô.

En Seydou va riure:

—Ja em va dir ton pare que eres un escriptor molt culte. Naltros en wòlof en diem “Ndank, ndank, jámm rek”. Vol dir: Poc a poc, tot en pau.

La conversa es va allargar fins a la nit. En Seydou relatà la duresa de creuar el desert, arribar amb una pastera i la feina als escorxadors:

—Matar tocinos és la pitjor faena del món! —exclamà—. Però vaig fer lo curs de català a Gandesa, la Pilar me va fer de parella lingüística i me va oferir fer de pastor. —En Tomàs, amb els ulls humits, confessà també el seu exili.

—Amb mon pare només parlàvem per telèfon. Tot va canviar quan li vaig dir que era homosexual. En morir ma mare, vaig fugir d'ací i la nostra relació mai més va ser igual.

—Xeic²! —va botar en Seydou—. Ton pare t'estimava molt. Jo li vaig explicar què fan al meu país si ets gai i allò li va caure pitjor que un tiro a la panxa! Se'n penedia de no haver parlat més amb tu.

En Tomàs, que havia perdut la inspiració, va sentir com les paraules començaven a cicatritzar la ferida. Mentre ell plorava l'absència del pare, en Seydou explicava que ell se sentia un pare absent per haver deixat els fills al Senegal per fer diners. En un moment d'exaltació, en Tomàs va recuperar del tot el seu dialecte:

—Pel cap me brollen idees que del cor m'ixen³! Vull escriure sobre tu, Seydou. Los teus fills sabran qui és lo seu pare, lo que has viscut al Senegal i a Europa.

—“Jërëjëf! Nit, nitay garabam”. Això vol dir: Gràcies, la gent és la medicina de la persona.

Dies després, sota el cel de la Terra Alta, en Tomàs tancà el cercle. Amb la seva parella, l'Àxel, la Pilar i en Seydou, van escampar una part de les cendres barrejades dels pares d'en Tomàs al barranc de Canaletes, mentre recitaven Quan no quedarà res de Desideri Lombarte i Arrufat. L'hivern següent, en Seydou tornà al Senegal per ser un pare present amb una biografia seva per explicar als seus fills, mentre en Tomàs, es quedà escrivint a casa seva, sentint, per fi, el Jàmm rek.

¹ Sas: versió col·loquial de la 2ª persona del singular del present d'indicatiu “Saps”. Expressió típica a la Terra Alta.

² Xeic!: Expressió d'exclamació per cridar l'atenció a una persona, saludar-lo, cridar-lo. Sovint també s'utilitza com a expressió que inicia o acaba frases en un diàleg entre dues persones. Típic de les Terres de l'Ebre i la Terra Alta.

³ M'ixen!: Em surten. Del verb Eixir del català occidental. Anar de dins a fora.